

El record d'un gran jurista i historiador

Arcadi Garcia Sanz (Vall d'Uixò, 1926), una de les figures clau de la nostra cultura, va morir dijous passat deixant una gran trajectòria com a coneixedor del dret foral valencià. EL TEMPS reproduceix en aquestes línies l'entrevista que se li va fer el 1991.

La mort del jurista Arcadi Garcia Sanz el propassat dijous a causa d'una dolència cardíaca ha constituït una irreparable pèrdua per a la cultura catalana. Arcadi Garcia era professor emèrit de la Universitat Jaume I de Castelló, soci fundador d'Acció Cultural del País Valencià i president de la Fundació Ausiàs March i havia treballat durant molts anys en l'estudi del dret foral valencià. La seua tasca com a jurista, historiador i investigador el va fer mereixedor l'any 1990 del Premi de les Lletres Valencianes i l'any 1995 de la Creu de Sant Jordi concedida per la Generalitat de Catalunya. EL TEMPS li va fer una entrevista l'any 1991 que reproduïm a continuació.

—*Senyor Garcia, la seua figura i la seua obra són motiu d'homenatge en el seu poble.*

—Sí, l'associació Amics de la Vall volia fer una cosa d'aquestes. Jo els vaig dir que buscaren algú que tinguera més façana que jo, però van insistir fins que vaig acceptar. Ells volien dues coses: una, un motiu d'animació cultural, i l'altra, un acte possessori del personatge. I no m'hi vaig poder negar. I en aquestes estem.

—*Són set dies, els que li dediquen.*

—Sí, com si fóra algun sant o una cosa d'aquestes.

—*Vostè és poc menys que un sant a la Vall d'Uixò, no?*

— I més ara que m'han canonitzat. Ara fins els xiquets em fan Arcadi, Arcadi... Què voleu? Un confit? Volen la firma i jo vaig aguantant-ho amb tota la paciència del món. Faig discursos de reglament amb motiu de tot això, i bé.

—*Quan es jubila, don Arcadi?*

—Al setembre. La jubilació per a mi significa continuar treballant d'una manera més metòdica que l'actual. Ara malgaste el temps en la Universitat, perquè sóc degà de dret i això comporta una quantitat de burocràcia immensa. I quan em jubile intentaré acabar tot el que tinc entre mans, com l'edició d'*Els Furs*.

—*Veig que fuma picadura...*

—Sí, no m'he pogut adaptar al pre-fabricat. Ho fem pocs, ja. El cardenal Tarancón, jo i algun altre. Que per cert, li dec una caixa de puros. Jo ja no en fume, de puros. Abans, sí; tenia un cert costum. Havans només, però es van posar prohibitius.

—*D'on li ve l'interès pel dret català?*

—De raça. Mon pare havia començat a estudiar-lo,

ARXIU / RAFA GIL

"La jubilació, per a mi, significa continuar treballant d'una manera més metòdica que no l'actual. Ara malgaste el temps a la Universitat perquè sóc degà i això comporta una burocràcia immensa."

però va morir jove i va deixar els materials. I jo vaig haver de continuar aquestes coses.

—*Fins a quin punt continua vigent el dret civil català?*

—El problema és que el dret civil depèn molt de l'organització social i l'organització social dels nostres països era bàsicament rural quan es va elaborar el nostre dret. Ara, l'organització social és urbana, d'aquelles que són idèntiques a tots els llocs, i les singularitats tenen menys base social d'aplicació. Jo veig que és necessari aquest canvi que ara s'insinua. Però la vigència del dret civil és pràcticament inexistent: s'aplica el dret castellà.

—*Es arqueologia, per tant.*

—Es arqueologia, com el dret romà. Però les bases

del dret vigent són aquestes, i el que es farà haurà d'estar basat en això. El dret no ha estat mai una cosa estàtica: és la vida. Jo més prompte crec en l'aparició d'un dret neovalencià o neocatalà.

—*El nostre dret desapareix en 1707 al País Valencià?*

—Certament. Van imposar el dret castellà. Hi havia coses que eren fàcilment adaptables, però tota la qüestió relativa al dret municipal va costar més.

—*Alguna de les lleis del dret català va aconseguir passar als nostres dies?*

—Sí, totes les relatives al domini reial i el dret eclesiàstic, que era concordat i no podia tocar-se. I tota la legislació dels arrendaments, la manera de tallar els marges...

—*Les lleis que es fan actualment als nostres parlaments tenen alguna relació amb aquest dret?*

—En general, poca. Amb el dret públic no en poden tenir perquè l'època és molt diferent; i amb el privat tampoc, per la diversitat d'estructures socials. L'única cosa que manté una certa relació són els formularis.

—*Com li va passar pel cap l'edició d'El Consolat de Mar?*

—Jo sóc prou curiós i el dret marítim el tocava ací a la taula. Vaig veure que era un tema abandonat des dels temps de Valls Taverner, que va morir l'any 42 i ho havia abandonat des de molt abans. I com que ací estem perdent fins l'anar, m'hi vaig posar. Passava com amb *Els Furs*: si no ho feia jo, no ho feia ningú.

—*Es cert que vostè va anar a escola molt tard?*

—Sí. Mon pare era notari i molt poc partidari que els xiquets anaren a escola, perquè les coses aquestes de les lletres s'aprenien en qualsevol moment i en casa. Era una tendència pedagògica molt corrent en aquell temps, i ara no la mantindria ningú. Jo també he professat aquestes idees: els meus fills també han anat a escola tard.

—*Se'ls educava vostè?*

—I la meua dona. Jo era advocat, i entre client i client... I no han anat darrere d'un altre, no. No és un problema didàctic, sinó de maduresa del xiquet. Quan el xiquet arriba a la maduresa suficient per a aprendre una sèrie de coses, les apren. Jo vaig aprendre a llegir sense que ningú m'ensenyara. Quan es va adonar ma mare, ja llegia el diari. I després vaig anar a escola.

—*I va fer el batxillerat a Vic, no?*

—Van destinar mon pare a Vic i ens vam traslladar. Vaig fer el batxiller de guerra, que després no valia, i posteriorment, quan se'm passava l'edat, vaig fer el que sí que valia. I després vaig estudiar dret i lletres a Barcelona, fins que mon pare, en un rampell de patriotisme que jo no entenc massa, va voler que me'n

vinguera a València. No en tenia gens de ganes. Ho vaig fer i vaig tenir una gran decepció. La ciutat, la Universitat,... tot era molt pobre. Jo pensava que València estava plena de gent capaç de fer coses, i no. I jo, que era de poble, he hagut de fer coses superiors a les meues possibilitats.

—*Quina classe de negocis tractava en aquest bufet?*

—De tota classe. En aquell temps la faena venia quan venia. Fins que la gent no va començar a comprar motos i camions a termini, no vaig tenir massa faena. Clar, tot eren reclamacions de quantitats de gent que no pagava. Una altra temporada eren els arrendaments urbans. L'única cosa que feia amb assiduitat era dret mercantil: societats, marítim... tot allò que els advocats d'ací no tocaven perquè no eren faenes d'advocat.

—*Com se li desperta l'interès pel nacionalisme? A Vic?*

—No, a Vic i a Barcelona jo era completament anodí. És ací, quan van aparèixer *blaveros* i gent d'aquella que feia coses tan estranyes. Vaig adoptar una actitud diguem-ne bel·ligerant, però per honor a la veritat. I em van posar bombes i coses d'aquestes. Però és tard i d'una manera accessòria que jo arribe a açò. I he passat per nacionalista.

—*Vostè no ho és?*

—Ací no ho som ningú. No podem ser-ho. Perquè la nacionalitat valenciana no és tal: o és catalanisme o no és res. El nacionalisme valencià és el nacionalisme català d'ací. És l'única cosa clara des dels quatre costats.

—*Com conceptua els intents de pactar la llengua?*

—Es pot pactar la llei de Newton? La llengua tampoc. Una altra cosa és que es facen pactes polítics respecte a l'ús i la promoció de la llengua. Això ho entenc, però les llengües no es poden pactar.

—*Ha abandonat el Consell Valencià de Cultura?*

—No, és que ara no tinc temps d'anar, però ja tornaré. Encara que siga per fer-li companyia a Germà Colón. El Consell Valencià de Cultura té un pecat original: que els consellers són nomenats per les agrupacions polítiques. Es necessita més quòrum per a nomenar un conseller que per a un president de la Generalitat. Molta gent d'aquest consell, per tant, segueix la política cultural del partit que el patrocina. I és molt difícil entendre's perquè les divergències polítiques es manifesten en el consell.

“Es pot pactar la llei de Newton? La llengua tampoc. Una altra cosa diferent és que facen pactes polítics respecte a l'ús i promoció de la llengua. Això encara ho entenc, però les llengües no es poden pactar.”

—*És cert que vostè deia que el problema d'aquest país és que feia massa vent de ponent?*

—Sí, és un eufemisme. Hi ha un cert interès perquè ací no funcione massa la vida pròpia. No sóc aficionat a veure fantasmes, però em fa la impressió que és deliberat. Si no, no és possible que les coses vagen tan remalament.

—*No té la sensació d'haver predicat al desert?*

—Al desert, no; per al Tercer Món, sí. Vulguem o no, això és encara el Tercer Món. Ací parlaven fa deu anys de la Generalitat i ningú sabia què era. Ni els més adeptes. Eren incapaços d'imaginar què era, què significava.

—*D'això quant fa?*

—Potser no en fa ni deu. És qüestió de paciència.

—*El trobe optimista.*

—Estic decebut de la realitat present, però no del futur. Són molts anys d'experiència que m'ho han demostrat. Per això sempre m'ha fet més il·lusió anar-me'n a Barcelona que quedar-me ací. I encara me'n fa, però m'aguante.

—*Aquesta suma de decepcions, a quines conclusions l'han portat?*

—Que tenia una mala formació. Que se m'havia enganyat pel que fa a la realitat d'aquest país.

—*Qui l'havia enganyat?*

—Mon pare, el primer. Probablement perquè ell també estava enganyat. Jo pensava que ací era com pertot arreu. De totes maneres tinc esperança. D'ací uns quants anys valdrà la pena viure ací. Inclús a la ciutat de València.

“La vigència del dret civil és pràcticament inexistent: s'aplica el dret castellà.”

Miquel Alberola